

Vymezení dědice v závěti

Občanský zákoník nestanoví, jak má být v závěti vyjádřeno ustanovení někoho dědicem, tj. formální náležitost ustanovení dědice. Zákon nevyžaduje, aby dědic byl v závěti výslovně pojmenován, ale ze závěti musí být vždy zcela nezvratně zjistitelné, komu má zůstavený majetek připadnout.

Občanský zákoník nestanoví, jak má být v závěti vyjádřeno ustanovení někoho dědicem, tj. formální náležitost ustanovení dědice. Zákon nevyžaduje, aby dědic byl v závěti výslovně pojmenován, ale ze závěti musí být vždy zcela nezvratně zjistitelné, komu má zůstavený majetek připadnout.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1143/2002, ze dne 19.12.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce F. D., zastoupeného advokátkou, proti žalovaným 1/ V. M., 2/ L. M. a 3/ E. M., o určení, že žalobce je účastníkem dědického řízení, vedené u Okresního soudu v Prachaticích pod sp. zn. 5 C 364/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. srpna 2001, č. j. 7 Co 1448/2001-91, že zrušil rozsudky Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. srpna 2001, č. j. 7 Co 1448/2001-91 a Okresního soudu v Prachaticích ze dne 27. dubna 2001, č. j. 5 C 364/99-78, a věc se vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Prachaticích rozsudkem ze dne 27. dubna 2001, č. j. 5 C 364/99-78, zamítl žalobu na určení, že žalobce je účastníkem dědického řízení po F. D., zemřelém dne 31. prosince 1994, i podle závěti ze dne 14. listopadu 1993. Rozhodl též o náhradě nákladů řízení, včetně náhrady státem placených nákladů tohoto řízení. Soud prvního stupně rozhodnutí ve věci samé zdůvodnil tím, že dospěl k závěru, že závěť ze dne 14. listopadu 1993 je platná.

Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 10. srpna 2001, č. j. 7 Co 1448/2001-91, s odkazem na ustanovení § 219 občanského soudního řádu (dále jen "o. s. ř.") rozsudek soudu prvního stupně potvrdil jako věcně správný a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud své rozhodnutí zbudoval především na úvaze, že soud prvního stupně provedl řádně dokazování a úplně zjistil skutkový stav věci. I odvolací soud tak vycházel ze skutkových zjištění, že zůstavitel dne 14. listopadu 1993 vlastní rukou sepsal závěť a jeho zdravotní stav mu umožňoval takový právní úkon. Odvolací soud se ztotožnil i se závěrem soudu prvního stupně, pokud při použití ustanovení § 37 odst. 1, § 38 a § 39 občanského zákoníku (dále jen "o. z.") učinil zjištění o platnosti předmětné závěti.

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích nabyl právní moci dne 4. září 2001 (žalobci bylo

toto rozhodnutí doručeno téhož dne).

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dne 30. října 2001 včasné dovolání, doplněné podáním jeho právní zástupkyně ze dne 5. února 2002.

Přípustnost dovolání žalobce odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. s tím, že věc byla řešena v rozporu s hmotným právem. Poukazuje na to, že jako jediný syn zůstavitele je jeho zákonným dědicem. Nebylo pak vzato v úvahu, že závěť zůstavitele byla sepsána v době, kdy zůstavitel již delší dobu trpěl značně hlubokou demencí. Dovolatel odkazuje na ustanovení § 477 o. z. a na § 37 téhož zákona a konstatuje, že se soudy náležitě nevypořádaly s otázkou určitosti a srozumitelnosti předmětné závěti za situace, kdy zůstavitel v závěti uvedl, že odkazuje svůj majetek rodině neteře E. M. (aniž by jednotlivé závětní dědice výslovně určil). Navrhl proto, aby jak napadený rozsudek odvolacího soudu, tak i rozsudek soudu prvního stupně, byly zrušeny.

Žalovaní se k podanému dovolání nevyjádřili.

Dovolací soud uvážil, že dovolání žalobce bylo podáno oprávněnou osobou, řádně zastoupenou advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o. s. ř., stalo se tak ve lhůtě stanovené ustanovením § 240 odst. 1 o. s. ř., je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o. s. ř. Dovolání vychází z dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Opírá se o případ přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přičemž dovolací soud má zato, že k naplnění tohoto předpokladu v této věci došlo. Napadené rozhodnutí je totiž třeba kvalifikovat jako po právní stránce zásadního významu, neboť naznačuje řešení právní otázky v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud poté přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu nelze považovat za správné (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

S přihlédnutím ke znění ustanovení § 242 o. s. ř. je třeba konstatovat, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Dovolací soud je přitom vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Současně je však v případech, je-li dovolání přípustné, povinen přihlédnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání. Tyto vady však z obsahu spisu seznány nebyly.

Opačná je však situace, pokud dovolatel uplatnil dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

V závěti zůstavitel ustanoví dědice, popřípadě určí jejich podíly nebo věci a práva, která jim mají připadnout. Nejsou-li podíly více dědiců v závěti určeny, platí, že podíly jsou stejné (§ 477 odst. 1 o. z.).

Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný (§ 37 odst. 1 o. z.)

Jak již bylo uvedeno, odvolací soud konstatoval, že při posouzení platnosti závěti zůstavitele ze dne 14. listopadu 1993 vzal v úvahu ustanovení § 37 odst. 1, § 38 a § 39 o. z. Zde však nebyl zcela důsledný.

Jak totiž vyplývá z uvedené vlastnoruční závěti zůstavitele F. D. ze dne 14. listopadu 1993, zůstavitel uvedl, že veškerý svůj majetek ve Č. odkazuje rodině jeho neteře E. M.

Ustanovení dědiců je podstatnou obsahovou náležitostí závěti jako právního úkonu, bez níž by nešlo o platnou závěť. Občanský zákoník přitom nestanoví, jak má být v závěti vyjádřeno ustanovení někoho dědicem, tj. formální náležitost ustanovení dědice. Proto musí jít o takové označení, které bude splňovat předpoklady pro nezvratné určení zůstavitelem závěti obmyšlené osoby (§ 37 odst. 1 o. z.).

Z napadeného rozsudku odvolacího soudu, stejně tak jako z jím potvrzeného rozsudku soudu prvního stupně však nevyplývá, že by se soudy obou stupňů vůbec touto otázkou zabývaly za situace, kdy zůstavitel ve zmiňované závěti okruh závěti obmyšlených osob vymezuje povšechným pojmem rodiny jeho neteře E. M., aniž by výslovně označil případné jednotlivé závětní dědice, resp. aniž by tento pojem eventuálně dále vymezil, případně upřesnil.

Je jistě skutečností, že sám zákon ovšem nevyžaduje, aby dědic byl v závěti výslovně pojmenován, ale ze závěti musí být vždy zcela nezvratně zjistitelné, komu má zůstavený majetek připadnout. S ohledem na skutečnost, že v posuzovaném případě závěť zůstavitele hovoří při vymezení závětních dědiců o rodině zůstavitelovy neteře, bylo nezbytné (za situace, kdy sám zákon nedává případnou instrukci, které osoby by bylo nezbytné v posuzované věci pod tento pojem podřadit) postupovat podle ustanovení § 35 odst. 2 o. z. a uvážit tak, zda bude možné tuto otázku překlenout příslušným výkladem. To však zůstalo zcela mimo dosah pozornosti soudů obou stupňů, které tak řešily právní otázku platnosti zmíněné závěti, která byla pro věc samu zásadní, v rozporu s hmotným právem.

Za popsaného stavu proto dovolací soud nemůže pokládat dovoláním napadený rozsudek za správný (stejně tak jako rozsudek soudu prvního stupně). Nejvyšší soud České republiky proto toto rozhodnutí, včetně rozsudku soudu prvního stupně zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděлку \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)